Dodatek tygodniowy

przy Gazecie Lwowskiej.

Nr. 10. — Dnia 12. Marca 1859.

Galicyjskie c. k. Towarzystwo gospodarskie.

Sumaryusz przychodów i wydatków kasy galicyjskiej Towarzystwa gospodarskiego za rok 1858.

Przychód.

A) Bezpośredni.

I. Raty.

			zł.	zł.	kr.
1. za rok 1852	rat	4	48		
2. „ „ 1853	„	5	60		
3. „ „ 1854	„	7	84		
4. „ „ 1855	„	18	216		
5. „ „ 1856	„	44	528		
6. „ „ 1857	„	177	2,124		
7. „ „ 1858	„	213	2,556		
8. „ „ 1859	„	13	156		
Razem.	rat	481		5,772	—

II. Dary.

Połujański z sprzedaży dzieła jego	5	—		

III. Własne efekta.

1. W kapitale

			zł.	kr.
Sprzedano asyg. hipotecz. na 100 zł. za	100			
2. W odsetkach				
Prowizya od 17.500 zł. oblig. indemnizacyjnych . 875 zł. „ od 150 zł. poż. narod. 5 zł. 12 kr.	880	12	6,757	12

B) Sprzedaż własnych druków.

1. W kancelaryi	104	12		
2. W komisie	42	29	146	41

C) Wierzytelności.

I. Na rzecz członków Towarzystwa.

1. Sól bydlęca za sprzedanych cetnarów 642	2.247	—		
2. Nasiona, za sprowadzone zwrócono	98	—		

II. Zwrót udzielonych przedpłat.

1. Urzednicy Towarzystwa	56	15		
2. Uczeń szkoły rolniczej	105	—		
3. Pożyczka naro. Obligacyę w war. im.	100	—		
4. Towarzystwo lniane, za druki . . .	3	40	2.609	55

D) Długi.

I. Zastawy.

Wzięto w Towarz. kred. na Obligacye indemnizacyjne wart. 2,000	1,000	—		

II. Fundusz gospodarstwa w Dublanach,

Pobrano na ten rachunek:

1. Ze składek.				
a) Na rok gospodarski 1857/8 100 zł.				
b) „ „ „ 1858/9 1,000 „	1,100	—		
2. Z folwarku dublańskiego	97	30		

III. Fundusz szkoły rolniczej.

Pobrano na ten rachunek.

1. Na urządzenie i utrzymanie szkoły w roku 1857/8 i 1858/9	15,597	6¼		
2. To samo w r. 1859/60 1860/1 . . .	100			

IV. Fundusz stypendyjny.

1. Z kasy rządowej dla 10 uczni . . .	1,000			
2. Od JO. księżnej Sapiezyny	250			
3. Od Jw. hr. Michała Starzeńskiego	100	—	19.244	36¼

E) Depozyta.

I. Z sprzedaży dzieł w komis nadesłanych.

na rachunek Tow. rol. krakowskiego	8	—

II. Fundusz wystaw.

1. Wystawa brzeżańska nadesł. przewyżka dochód.	172	57
2. Wystawa przemyska	363	11

III. Sekcya jedwabnicza.

	zł.	kr.				
Za kokony wzięte do Warszawy . . .	81	25				
IV. Księgarnia Milikowskiego w Stanisławowie nadpłaciła za druki w komis wzięte	1	7				
V. Xavery d'Abancourt, były zastępca dyrektora Zakładu nauk. w Dublanach, przeznacza płacę swoją za marzec 1858 roku na fundusz wysłania ucznia szkoły rol. Dubl. za granicę . . .	100	—			zł. 726	kr. 40
Razem . . .	—	—			29.485	4¼
Reszta kasowa z początkiem roku była	—	—			17,653	57¼
Suma z końcem r. 1858 . . .	—	—			47,139	1²/₄

Rozchód.

A) Wydatki bieżące.

I. Koszta zarządu.

1. Płace urzędników i sług	2,480			
2. Chwilowe usługi, jako to: poczesne, pomoc w kan. i tp.	75	31		
3. Potrzeby kancelaryjne	44	50		
4. Druki z urzędu	106	42		
5. Koszta pocztowe	85	38²/₄		
6. „ dyplomów	117	40		
7. „ transportu przedmiotów z wystawy paryskiej i wiedeńskiej .	33	36		
8. Koszta egzaminów i inspekcyi szkoły rol. w Dublanach . . .	28	18	2 972	15²/₄

II. Zbiory.

1. Biblioteka.

a) siegarzom na rachunek wziętych dzieł	75	55				
b) ksiażki za gotówkę	8	30¼				
c) Prenumerata pism czasowych	21	58				
d) Mapy	2	30				
e) Introligator	11	40	120	33¼		
III. Księdzu Podlaszewskiemu na zrobienie żniwiarki			120	—		
IV. Za 10 losów wziętych na wystawę brzeżańską i przemys. .			20	—		
V. Własne efekta.						
Sprzedano asyg. hypot. na . . .			100	—	360	33¼

B) Wydawnictwo dzieł.

Koszt wydania i oprawy XXIII T. Rozp. Tow.	603	24

C) Wierzytelności.

I. Na rzecz członków Towarzystwa.

1. Za soli bydlęcej ctr. 720 liwerantowi	2,265	30		
2. Nasiona sprowadzone	92	47		

II. Przedpłaty:

1. Pożyczka narodowa	135	—		
2. Uczeń szko. roln. Zaległość w opłacie szkolnej	519	48		
3. Adjunkt szkoły roln.	100	—	3.113	5

D) Długi.

I. Zastawy. Wykupiono obl. ind. w wartości 10.500 zł. za	5.250	—		
Opłata prowizyi	283	38	5.533	38

II. Pożyczki.

1. Tow. kred. na Dublanach dług hipoteczny		
a) na umorzenie długu	165	40
b) „ prowizyę	334	20
2. Gal. kasa oszczędn. na Dublanach.		
a) na umorzenie długu	97	48
b) prowizyę	202	12

	zł. kr.	zł. kr.
3. Wynadgrodzenie za zniesiona dziesięcinę		
a) na umorzenie długu	75 —	
b) Prowizye	75 26	950 26
III. Fundusz gospodarstwa w Dublanach.		
Wydatki na ten rachunek poczynione .	— —	3,288 58
IV. Fundusz szkoły rolniczej		
Wydatki na ten rachunek poczynione	— —	9,717 38
V. Fundusz stypendyjny.		
1. Podniesienie z kasy rządowej . . .	1,000 —	— —
2. Ucz. szk. rol. JO. księżnej Sapieżyny	250 —	— —
3. „ „ „ Z legatu śp. hr. Borkowskiego St. . . .	180 —	1,430 —
E) **Depozyta.**		
I. Fundusz wystaw		
1. Wydatki z powodu wystawy brzeżań.	21 25	— —
II. „ „ „ „ przemys.	67 38	
III. Sekcya jedwabnicza.		
1. Na kupno kokonów . . 264 zł. 15 kr.		
2. Za nasienie morwy . . 28 „ 30 „	302 45	
IV. Z depozytu br. Konopki na dopełnienie raty za rok 1856	10	401 48
Suma z końcem roku 1858 . . .	— —	28,371 $45\frac{3}{4}$

Zestawienie.

	zł.	kr.	zł.	kr.
Suma Przychodu z końcem r. 1858	47,139	$1\frac{2}{4}$		
Suma Rozchodu „ „ „ „	28,371	$45\frac{3}{4}$		
Reszta kasowa z końcem r. 1858	—	—	18,767	$15\frac{3}{4}$
mianowicie: w gotowiźnie	1,017	$15\frac{3}{4}$		
w obl. indem. w wart. imien.	17.500	—		
„ „ pożyczka narodowa .	150	—		
„ listy zastaw.	100	—		

Z komitetu c.k. Towarzystwa gospod. gal.

Lwów d. 31. grudnia 1858 r.

Bilans.

Na podstawie obrachunku pojedyńczych funduszów z końcem r. 1858.

Licz. ob. fun.	**Stan czynny.**	zł. kr.
I.	1. Raty zaległości na Czł. Tow. .	4,872 —
II.	2. Wydawnictwo dzieł	6,097 34
V.	3. Nasiona. Zaległość na nabywcach	33 58
VI.	4. Antycypacye urzędników i profesorów szkoły rolniczej . .	100 —
VIII.	5. Pożyczka państwa z r. 1854	120 —

Pismiennictwo w Galicyi.

(Obacz Nr. 2, 3, 4, 5, 8 i 9 Dodatku tygodniowego.)

Tablica VI.

Zestawienie czasopismów słowiań-

Wykaz czasopismów słowiańskich w cesarstwie austry-

	Rok	Polskie	Czeskie	Morawskie	Sławaków węgierskich
I. Polityczne	1853	Gazeta Lwowska, 6 razy w tydzień. Lwów. Czas, 6 razy w tydzień. Kraków.	Prazkie nowiny. Praga 6 razy w tydzień.	Morawsky narodni list. Berno. 2 razy w tydzień, w 4ce, (mieści i gospod. artykuły.)	
	1854	Gazeta Lwowska, jak wyżej. Czas, jak wyżej.	Prazkie nowiny, jak wyżej.	Morawsky narod. list, jak wyżej.	
	1855	Gazeta Lwowska, jak wyżej. Czas, w odbitce 2.400 egzempla. Rok 7my.	Prazkie nowiny, jak wyżej.	Morawski list jak wyżej. Rok 5ty.	
II. Gospodarcze	1853	Rozprawy T. Gospod. galic. Rocznik Tow. Gos. Krak. Rozprawy S. Leśnej.	Hospodarskie nowiny, raz na tydzień. Praga.		
	1854	Rozprawy T. Gospod. galicyj. (zeszytami.) Rocznik Tow. Gospodarskiego. Rozprawy sekcyi leśnej. Tygodnik rolniczo-przemysłowy.	Hospodarskie nowiny, jak wyżej.		
	1855	Rozpraw. T. G. galicyjskiego. Tygodnik rol. przemysłowy, raz w tydzień.	Hospodarskie nowiny, jak wyżej. Rok 6ty.		
III. Religijne	1853		Czasopis pro katolicke duchoweństwo. Praga.	Hłas jednoty katolicke. Berno, raz na tydzień.	1) Katolicke nowine, raz na tydzień. Peszt. 2) Cyryl i Metod. w Neusohl, raz na tydzień.
	1854			Hłas, jak wyżej.	1) Katolicke nowine, jak wyżej. 2) Cyril i Metod, jak wyżej.
	1855		Błahowest katolicke hlasy. Rok 1szy. Praga. (nie peryodycznie zeszytami.)	Hłas, jak wyżej. Rok 7my.	1) Katolicke nowiny pro dom a cerkew. Wydaje związek ś. Szczepana, w 400 egzempl. 2) Cyryl a Metod. Rok 4ty w 300 egzemplarzach.
IV. Literackie	1853	Dziennik literacki, raz w ty- Wianki, dzień. Telegraf, 2 razy w tydzień. Bławatek. Gwiazdka Cieszyńska, raz w tydzień.	Lumir. Praga, raz na tydzień.		
	1854	Rozmaitości, raz w tydzień. Gwiazdka. Nowiny, 3 razy w tydzień. Telegraf, 3 razy w tydzień. Dziennnik literacki.	Lumir, jak wyżej.		
	1855	Nowiny. Rok 2gi. Rozmaitości. Rok 2gi, w 500 egzemplarzach Gwiazdka Cieszyńska, w 500 eg.	Obzor. Praga. Rok 1szy. Lumir. Rok 5ty, raz w tydzień.	Rozmaitości, raz na miesiąc. Igława. Tu drukuje się, lecz w Humpolecz w Czechach wydawane.	
V. Towarzystw naukowych	1853	Rocznik Tow. Nauk., zeszyty nie peryod.	Czasopis czeskiego muzeum. Rocznie 4 zeszyty.		
	1854	Rocznik Tow. Nauk., jak wyżej.	Czasopis czeskiego muzeum jak wyżej.		
	1855		Czasopis czeskiego muzeum j. w. Nakład Matycy, która zarazem wydaje zbiorowe dzieła p. t. Biblioteka nowoczeska. — Biblioteka staroczeska. — Encyklopedya mała.		

Licz. ob. fun.		zł.	kr.	zł.	kr.
IX.	6. Śp. Micewski winien	74	51		
XIII.	7. Fundusz na szkołę rol. winien	5,856	$29^{3}/_{4}$		
XX.	8. Na uczniach szkoły rol. zaległa opłata szkolna	604	48		
XXI. 1.	9. Kapitał zakładowy na Dublanach	48.036	17		
XXI. 2.	10. Kapitał obrotowy na Dubla.	4,869	$47^{3}/_{4}$		
	12 Przedpłata udzielona . .	1.112	$13^{6}/_{4}$		
XXI. 3.	12. W kasie 1,017 złr. $15^{3}/_{4}$ kr., W efektach 17,750 złr.	18,767	$15^{3}/_{4}$		
	Razem	—	—	90,546	$4^{2}/_{4}$

Stan bierny.

Licz. ob. fun.		zł.	kr.
III.	1. Biblioteka księgarzom za dzieła na rachunki wzięte	226	$43^{3}/_{4}$
X.	2. Dług na zastaw w Tow. kred.	3,500	
XII.	3. „ „ akcye Tow. gosp. ze składek	16,175	—
XIV.	4. Fundusz na budowę w kapitale gotowizna 10,000 złr. nowego gmachu w efek. war. n. 5,000 — szkolnego w odset. got. 1,947 24	16,947	24

Licz. ob. fun.		złr.	kr.	złr.	kr.
XV.	5. Legat stypendyjny śp. hr. Dunina Borkowskiego	4,486	38		
XVI.	6. Legat stypen. w kapitale w ef. wart. im. 500 zlr. ks. kan. Zmigrodzkiego w odsetkach gotowizna 7 złr. 58 kr.	507	$58^{3}/_{4}$		
XVII.	7. Pożyczka Tow. kred. na Dubla.	8.233	2		
XVIII.	8. „ kasy oszczęd. „ „	4,019	2		
XIX.	9. Wynagrodzenie za zniesioną dziesięcinę w Dublanach . .	1,425	—		
XXII.	10. Fund. utrzy. szko. rol. w r. $1858/9$	2,377	52		
XXIII.	11. Tejże utrzy. w r. 1859 i $1860/61$	100	—		
XXIV.	12. Utrzymanie uczni r. z. $1857/8$	587	$47^{3}/_{4}$		
XXV.	13. Depozyta wynoszą	2,154	10		
	Razem .	—	—	60.740	38
	Okazuje się własny fundusz Towarzystwa	—	—	29.805	$26^{2}/_{4}$
	Fundusz ten wynosił z końcem r. 1857	—	—	28.540	$42^{3}/_{4}$
	Powiększył się przeto w r. 1858 o . .	—	—	1.264	$43^{3}/_{4}$

Z Komitetu c. k. Towarz. gospod. galic.
Lwów d. 31. grudnia 1858 r.

Pismiennictwo w Galicyi.

(Obacz Nr. 2, 3, 4, 5, 8 i 9 Dodatku tygodniowego.)

Tablica VI.

skich w Austryi za lat trzy.

ackiem wychodzących w latach 1853, 1854 i 1855.

Rok	Serbo-ilirów	Kroato-ilirów	Słowaków	Ruteńskie	Razem
1853	Srbski dnewnik. Semlin, dwa razy w tydzień. Swetowid, 2gi rok, raz na tydzień.	Narodne nowine, Zagrzeb, codzienny dzień. urzędowy.	Słowenske nowiny. Wieden. Rok 6ty. Dziennik urzędowy, 2 razy w tydzień, folio małe.	Wistnik.	10
1854	Swetowid. Wieden, raz na tydzień, (mieści literackie i gospodarcze artykuły.) Serbski Dnewnik.	Glasnik dalmatyński. Zara, dwa razy w tydzień. Narodne nowine, jak wyżej. Glasnik, jak wyżej.	Słowenske nowiny, jak wyżej.	Wistnik, w 4ce. Wiedeń. raz do tygodnia.	10
1855	Swetowid. Rok 4ty Wiedeń. w 650 egzemplarzach. Początkowo 2 razy, potem raz na tydzień. Dnewnik Srbski, 4ty rok, dwa razy w tydzień.	Narodne nowine, 21szy rok, w 600 egzemplarzach. Glasnik dalmatyński. Zara, w 700 egzemplarzach.	Słowenskie nowiny, 3 razy w tydzień, w 800 egzempl.	Wistnik: Wieden. Rok 6ty, dwa razy w tydzień w 600 egzemplarzach.	10
1853		Gospodarske nowine, raz na tydzień. Zagrzeb.	Nowice. Lublana. 2 razy do tygodnia.		6
1854		Gospodarske nowine, jak wyżej.	Nowice, jak wyżej.		7
1855	Rafar. Rok 1szy. Neusatz, (nieperyodycznie.) Semlin. Redakcya w Karlowic.	Gospodarske nowine w 1,000 egzemplarzach.	Nowice kmetyiskich rzeczi. Rok 14ty, w 1,500 egzemplarzach.		7
1853		Katolicki Zagrebacki list. Zagrzeb, raz na tydzień.	Zgodnija Danica. Lublan. Raz w tydzień. Rok 7my.		6
1854		Katolicki Zagrebacki list, jak wyżej.	Zgodnija Danica, jak wyżej.		5
1855		Katolicki Zagrebacki list. Rok 6ty, w 400 egzemplarzach.	Zgodnija Danica, w 700 egzemp.		6
1853	Sedmica. Neusatz.	Newen. Zabawni i poucznì list. Zagrzeb.		Sbornik. Rok 1szy.	9
1854	Sedmica.	Newen, jak wyżej. Luna.		Sbornik oteczestwennyj. Wiedeń, raz na tydzień. Zoria halyckaja, raz na tydzień. Lwów.	10
1855	Sedmica. Neusatz, raz na tydzień.	Newen. Rok 4ty, w 800 egzem. Luna, raz na tydzień. Zagrab.	Swetozor. Wiedeń, raz na tydzień.	Sbornik, 3ci rok. Biblioteka Semejnaja. Lwów. Rok 1szy, raz na miesiąc.	12
1853					2
1854					2
1855					1

	Rok	Polskie	Czeskie	Morawskie	Sławaków - węgierskich
VI. Wychowawcze ludowe	1853	Przyjaciel domowy, raz w tydzień. Lwów w 4ce, nakład 2,000 egzemplarzy.	Szkoła, pedagogiczny czasopis, raz na miesiąc. Praga. Rok 2gi.	Uczełka. Redakcya w Huniwlecz, raz na miesiąc. Wychodziło w Igławie.	
	1854	Przyjaciel domowy, jak wyżej.	Szkoła, jak wyżej. Rok 3ci.	Uczełka, jak wyżej.	
	1855	Przyjaciel domowy, jak wyżej.	Szkoła a żywot, 1szy rok. Praga (nie peryodyczne, zeszytowe). Szkolnik. Rok 4ty, Königgrätz. 1 tom rocznie. Szkoła pedagog., czasopis, 3ci rok (nieperyodycz.). Sztepnice. Praga. Rok 1szy (nieperyodyczne).	Uczełka. Rok 6ty. Igława.	
VII. Dziejowe, archeologiczne, statystyczne	1853	Dodatek tygodniowy, przy Gazecie lwowskiej. Rok 3ci.			
	1854	Dodatek tygodniowy, jak wyżej. Rok 4ty.	Pamiatky arecheologicke. Praga. Cztery zeszyty, w 4ce. Rok 1.		
	1855	Dodatek tygodniowy, jak wyżej. Rok 5ty.	Toż dokończenie. Roku 1go.		
VIII. Lekarskie nauk przyrod.	1853		Żiwa. Praga, raz na miesiąc.		
	2854		Żiwa, jak wyżej.		
	1855		Żiwa, jak wyżej. Rok 3ci.		
IX. Prawnicze	1853				
	1854				
	1855				

Razem pism słowiańskich roku 1853 było 41. — Roku 1854 było 44. — Roku 1855 było 46, to jest: Polskich 16.

Oprócz w tej tablicy zamieszczonych pism polskich, pismiennictwo nasze liczy nadto przeszło 40 pism czasowych a mianowicie: **dziesięć** politycznych, **cztery** naukowe, **dwa** mód, **trzy** lekarskie i przyrodnicze, **cztery** gospodarcze, **jedno** ludowe, **jedno** dla młodzieży, **jedno** muzyczne, **jedno** religijne, **jedno** humorystyczne, **jedno** dla miejscowych wiadomości, **jedno** polityczno-literackie, — kilka wychowawczo-ludowych. Doliczywszy do tego tegoroczne pisma czasowe galicyjskie, które pomnożyły się o **Czas**, dodatek miesięczny i o **Przegląd powszechny**, dodawszy i dzienniki gubernialne, otrzymamy liczbę pism polskich czasowych około **sześćdziesiąt**.

NB. Wykaz mój wcale nie zgadza się z wykazami **K. Wurzbacha**, bowiem inaczej rozłożyłem pisma; czasem poprawiłem błąd

T r e ś ć.

Wyjaśnienie dwóch tablic. — Pisarze galicyjscy najcelniejsi drukują po za obrębem prowincyi swe prace. — Przyczyny tego. — Punkt koncentracyjny czyli ognisko literatur sławiańskich. — Mylne wzmianki o oświacie w prowincyi według liczby dzienników. — Przyczyny tamujące dziennikarstwo u nas. — Przyczyny dla czego naukowe dzieła nie polskie, ale obce, popłatne są u nas. System wychowania publicznego. Liczba druków rocznie w Polsce, u Czechów i u Rossyan. Czasopism Biblioteki Ossolińskich.

W wyjaśnieniu tablic tych dwóch ostatnich powtórzyć winienem to, co już kilkakrotnie nadmieniłem, że o ile inne plemiona (prócz Serbów) reprezentują tu całą, to jest skończoną swoją literaturę obliczoną nie na ilość dzieł ale na ilość druków — o tyle **Galicya** przedstawia temi wykazami li tylko ilość druków wyszłych w kraju, nie zaś umysłowość galicyjską — ani tem mniej literaturę galicyjską (bo to wyrażenie nie raz napotykając, o egzystencyi takowej nie nie wiem, choć znam literaturę polską w Galicyi), nie druki bowiem i drukarze miejscowi — ale dzieła i autorowie za miarę porównania brani być powinni. Dzieła najcelniejsze tutejszych autorów nie tu w kraju, ale w innych prowincyach śledzone być winny. — Tak np. **J ó z e f K r e m e r** jest dzisiaj może najznakomitszym filozofem i estetykiem ze wszystkich jakich **A u s t r y a** posiada; — mimo to rubryki **f i l o z o f i a**, **e s t e t y k a** zostają nie wypełnione w wykazach druków w Galicyi — a to dla tego, że **K r e m e r** drukuje swe dzieła (Filozofia, Listy, Podróż do Włoch) we Wilnie. — Podobnie **A n c z y c**, **Ł a d n o w s k i**. **A n t o n i e w i c z**, drukowali swe teatralne prace w Lipsku i w Warszawie; prof. **M a ł e c k i** swe nieposledniej wartości trzy dzieła sceniczne w **P o z n a n i u**, **A. G o r c z y ń s k i** swą komedyą r. 1854 w feuletonie **C z a s u** i t. p. Galicya więc ma swoich komedyo-pisarzy, a jednak rubryka **t e a t r** w wykazach zostaje próżną. — **B i e l o w s k i e g o**, **U j e j s k i e g o**, **S i e m i e ń s k i e g o**, **W a s i l e w s k i e g o** poezye r. 1853—5 drukuje Wolf w Petersburgu, **W. P o l a** poezye drukują się w Petersburgu, Poznaniu i w Warszawie. — **Z. K a c z k o w s k i e g o** ogromna liczba znamienitych powieści wychodzi w Warszawie, tam też je drukuje **Z a c h a r i a s i e w i c z**, **D z i e r z k o w s k i**. — Podobnież **S i e m i e ń s k i** swe prace krytyczne, swój poemacik. **J ó z. Ł e p k o w s k i** i **A m b r. G r a b o w s k i** wydaja prace swe w Lipsku, Warszawie, Wilnie — Pani **D.** (**Drogosława**) posłała z **K r a k o w a** swe wychowcze dzieło do Petersburga. — Pani **L u c y n a M.** podobnież do Warszawy. Panna **K u s z e l** ogłasza powieści we Wilnie. Prace **A n t o n i e w i c z a K a r o l a** ogłasza Warszawa, Poznań i Leszno — słowem nie skończyłbym wyliczać tego wszystkiego, co wychodzi poza granicami Cesarstwa, a łatwo ukończyłbym rachubę gdybym wymieniał to tylko co wychodzi w Galicyi.

Przyczyna tego bardzo prosta. — Każde pismiennictwo ma swój kierunek dośrodkowy, raczej punkt ciążenia. — W Cesarstwie, taką osią pismiennictwa dla literatury niemieckiej jest **W i e d e ń** — dla literatury włoskiej jest **M e d y o l a n** — dla węgierskiej **P e s z t** — dla czeskiej **P r a g a**. — Nawet podrzędne narzecza mają owa linie dośrodkową skoncentrowaną w obrębie wielkiej monarchii — i tak literatura kroatska w **Z a g r z e b i u** — morawska w **B e r n i e** — serbska w **S e m l i n i e** — illiryjska w **Z a r z e** i t. p.

Inna rzecz się ma z pismiennictwem w Galicyi. Tutaj **L w ó w** i **K r a k ó w** nie były nigdy ową soczewką oka skupiającą wszystkie promienie. — Punkt ciążenia opierał się najpierwej na **W i l n i e** dopóty, póki istniał wybornie urządzony uniwersytet polski. — Przeniósł się potem ruch literacki po r. 1830 w Poznańskie dla tego, że tam do r. 1846 ustawa o druku, ułatwiała rozpowszechnienie słowa pisanego, gdy przeciwnie nie dopuszczały tego przepisy cenzuralne niesłychanej surowości, zaprowadzone w **R o s s y i** i **K r ó l e s t w i e k o n g r e s o w e m**.

Po roku 1850 przeniósł się punkt ciążenia na Warszawę, a to dla tego, że w miarę jak w Poznańskiem środki administracyjne utrudniały swobodę druku, o tyle szczególniej po r. 1854 zfolgowała cenzura Warszawska, a zaś wychowanie publiczne w kraju, i sam język administracyjny w **k r ó l e s t w i e**, nadto przeobrażenie się postępowe dziennikarstwa w Warszawie — wywołały i wywołują nieraz naglęco ukazywanie się dzieł polskich jednych za drugiemi. — Każda zmiana na korzyść oświecenia publicznego w kongresowem Królestwie, wywołuje ruch literacki we wszystkich stronach, gdzie tylko mówią po polsku. — Utworzenie Akademii lekarskiej naprzykład, wywołało zaraz mnóstwo dzieł lekarskich w przedmiocie nauk przyrodzonych, i nie wątpię, że to utworzenie akademii lekarskiej, ułatwiło przeważnie wyjście z druku dzieł w tym przedmiocie prof. **J. M a j e r a**, **C z y r n i a ń s k i e g o**, **D i e t l a** i t. d. w Krakowie, bo potrzeba podobnych dzieł okazała się nie u nas, gdzie wykład i uczenie się inne nastręcza dzieła, ale w **k r ó l e s t w i e**, gdzie pisanie dzieł podobnej treści wywołane jest potrzebą czasu. — Podobnie rzecz się ma z działalnością towarzystwa naukowego krakowskiego, które roku 1849, 1850 i 1851 mogło wydawać dzieła naukowe uniwersyteckie w języku polskim, bo ówczas potrzebnemi były, gdy przeciwnie po reorganizacyi uniwersyteckich wykładów, i oddzieleniu towarzystwa od uniwersytetu — polskie książki do uniwersyteckiej nauki nie przydadzą się u nas. — Dla tego to kwitnie literatura dzieł wychowawczych, prawniczych w **k o n g r e s ó w c e** — gdy gdzieindziej nie okazuje się jej potrzeba, jak skoro od pacholęcych lat wychowanie inne nastręcza książki, do innych przyzwyczaja, tak dalece, że nawet terminologia naukowa obcą bywa dla ludzi fachowych, gdy nie jest obcą co do języka, który przyswoili sobie od chwili, kiedy zaczęli kształcić się naukowo.

Rok	Serbo-ilirów	Kroato-illirów	Słowaków	Ruteńskie	Razem
1853			Priatel selski. Klagenfurt, tygodniowo. Rok trzeci.		4
1854			Priatel selski, jak wyżej.	Domowa szkółka. Wiedeń. Dwa numera miesięcznie. Rok 1szy.	5
1855			Priatel selski, miesiecznie, w 1,000 egzemplarzach.	Domowa szkółka. Rok 2gi., nieperyodycznie.	6
1853	Letopis serbski.				2
1 54	Letopis serbski. Rok 27: rocznik wydawany przez Matyce serbską.				3
1855	Letopis serbski. Rok 28, półrocznie. Peszt.				3
1853					1
1854					1
1855					1
1853		Prawnik. Zagrzeb, raz na tydzień.			1
1854		Prawnik, tego roku ustał.			1
1855					

Czeskich 14, Morawskich 4, Sławaków-węgierskich 2, Serbów 5, Kroatów 7, Słowaków 5, Rusinów 5; Razem 58 dzienników.

tak np. w dziele sprawozdawcy T. I. st. 117. **Gwiazda Cieszyńska** podaną jest między **morawskie** dzienniki, a zatem czeskie czasopisma, gdy tymczasem pisaną jest najczyściej po polsku i przez galicyjskich literatów, piórem i pieniędzmi zasilaną.

Podobnież wydzieliłem z liczby czeskich czasopismów, dzienniki **morawskie** i **Sławaków węgierskich**, bo na to zespolenie różnorodnych narzeczy, nie zgodzi się żaden lingwista. — Lubo w Morawii i Sławaczyznie pisownia zblizoną jest do pisowni czeskiej, jednakowo narzecza tych ludów są odrębne i rzec można, że poniekąd więcej są zblizone do języka polskiego, będąc atoli narzeczem więcej zepsutem aniżeli szląskie.

Te są lekko wyłuszczone przyczyny nie sprzyjające rozwijaniu się innej literatury prócz literatury religijnej; — nie przeto wnosić z tego można, wspierając się na wykazach prowincyi jednej dotyczących, że prowincya ta umysłowo jest ubożuchna, bo własnego nie ma pismiennictwa. Jest takowe ale nie uwidocznia się tu, tylko tam, gdzie jego potrzeba zachodzi. — Przyczynia się do tego częśćia i to, że księgarstwo w obec powyższych niekorzystnych warunków u nas na bardzo nizkim stopniu stoi. Księgarze krakowscy bez wyjątku drukują zazwyczaj albo **gratis** albo za **honorarym** książkami. We Lwowie może dwóch księgarzy co wyraźniej jako prawdziwi nakładcy występują. Księgarze w Poznaniu, Wilnie, Petersburgu, Kijowie, Warszawie, przeciwnie płacą i częstokroć bardzo dobrze. — Jest więc prócz moralnej i materyalna pobudka, dla czego prace tutejszych ludzi naukowych, nie w Galicyi ale gdzieindziej wychodzą z druku — jest nadto i przyczyna dla czego nie możemy zadowalniać się własnemi dziełami, ale musimy sprowadzać je ze źródeł tych, z których nektar na lekarstwo zalecili czerpać doktorowie.

Również nie zgodziłbym się na wnioskowanie o stopniu kultury prowincyi — według liczby jej dzienników. — Książka i dziennik są dla prenumeratora lub nabywcy towarem, tak jak każda rzecz inna. Może on towaru tego doszukiwać na miejscu, lub sprowadzać choćby z Ameryki, skoro go stać na to, i ma po temu fantazya. Około r. 1778 posyłano z Warszawy bieliznę do prania do Paryża. — Bielizna ta przy utrudnionych komunikacyach szła i wracała kilka miesięcy, piękny świata kawał obieżawszy. — W tym roku podobno, rejestra tańców na bal, przywojażowały również z Paryża. Czyliż te fantazyjne wyskoki dowodzić mają, że u nas nie ma praczek lub litografów? — Podobniez rzecz się ma z dziennikami.

Liczbą ich nie można mierzyć wykształcenie ludności — bo ta ludność nie zaspokaja się dziennikarstwem miejscowem, ale przez kaprys czy też dla innego widzimisię, a czasem z konieczności narzuconej, sprowadza dla siebie dzienniki z całego świata.

Francuz, Włoch, Anglik i t. p. umieją zazwyczaj wyłącznie rodowitym językiem przemawiać, dlatego czytają tylko własne czasopisma. — Losy historyczne, terrytoryalność i natura mowy słowiańskiej sprawiły, że u nas tylko jedynych nie ma prawie nikogo (włościan i zarobników wyjąwszy), któryby zarówno dwoma językami nie władał. W ukształconej klasie ludności nie ma prawie nikogo, któryby dzieł francuzkich nie czytał — a nie rzadko angielski, włoski i inne języki, zastępują miejsce rodowitego. Ta pochopność do wielojęzyczności, ta lingwistyczna zdolność, której u żadnego innego szczepu nie widzimy, sprawia, że ludność tutejsza umysł swój bogaci, nie tyle krajowemi pismami ile pismami z całego świata sprowadzanemi. Tym sposobem i **Wiedeń** nie dostarcza dla samej niższej Austryi pokarmu duchowego, ale zalewa on temiż samemi dziennikami i Galicyą tak dalece, że nie jeden dziennik niemiecki, żyje tylko prenumeratą z Galicyi. Że zaś **Wiedeń** jest stolicą i sercem Cesarstwa, nic więc dziwnego, że tam jest punkt koncentracyjny i ztamtąd rozchodzą się promienie. Musimy jeszcze pamiętać na to, że wydawanie pisma ulega trudnościom niezależnym od wydawcy. — Sama kontrola pisma, chwieje jego podwalinami. Wiemy jak było r. 1840 w obec trudności w wydawaniu pisma literackiego, musiano uciec się do obmyślenia pisma niby tylko modom poświęconego i to ledwie raz na dwa tygodnie. Rzecz ta należy do historyi literatury. Choćby się znaleźli pracownicy, wydawcy i materyał — nie uzyskanoby nieraz sposobności wydawania. Zmiana stosunków w latach ostatnich, ulżyła trudności o jakich postronny bibliograf i sędzia umysłowości nie może mieć wyobrażenia. Podobne stosunki niekorzystne zachodziły do r. 1858 w W. X. Poznańskiem. Gorzej miała się rzecz w **królestwie**. Tam wzbroniono pism czasowych literackich; egzystowały więc **Biblioteka** i **Gazety Warszawskie** **polityczne**. Jeszcze teraz zakaz istnieje, dla tego **Teka Wileńska** nie peryodycznie wychodzi; dla tego aż na wyraźne pozwolenie Namiestnika **Paszkiewicza**, a za zasługi **Henr. Rzewuskiego** powstał **Dziennik Warszawski**, zaś na wyraźny rozkaz **Aleksandra II.** wbrew zakazowi Paszkiewicza powstała **Czytelnia niedzielna**.

Jeszcze w r. 1856 odmówiono **Ungrowi** koncesyi na pismo literackie. Odmowy tego rodzaju powtarzają się nie sto razy.

Nie poruszam tego przedmiotu abym wchodził w przyczyny, ale podnoszę fakt, aby okazać, że przy warunkach historycznych, niekorzystnych, niemoże podnieść się czasopismowa literatura w miejscu. Za usunięciem ich, a raczej ułatwieniem wydawnictwa, pismiennictwo w **królestwie** bogate, świetne i rozwinięte, usadowi się w rzędzie europejskich nie z pocztem sześćdziesięciu, ale z kilkuset dziennikami.

(C. d. n.)

Budżet
miasta Lwowa na rok administracyjny 1859.
(Obacz Nr. 8 Dodatku tygodniowego.)

Wyszczególnienie przychodów miasta Lwowa na rok administracyjny 1859.

A) **Przychody rzeczywiste.**

		złote.
1. Dochód *(brutto)* z dóbr miejskich.		
Według załączonego tu na końcu obliczenia		27,947
2. Przychody z gruntów miejskich i realności.		
W pierwszej dzielnicy: 24 parceli, młyn i cegielnia	1,168	
W drugiej dzielnicy: 5 parceli i folwark . .	278	
W trzeciej dzielnicy: 2 parceli i łomy kamienia	348	
W czwartej dzielnicy: 7 parceli i szkółka pomologiczna	275	
W samem mieście 1 parcela	21	2,090
3. Czynsze z wynajmu miejskich domów.		
W obrębie samego miasta: 4 realności . . .	14,666	
W pierwszej dzielnicy 9 „ . . .	7,222	
W drugiej „ 7 „ . . .	7,952	
W trzeciej „ 8 „ . . .	2,282	
W czwartej „ 2 „ . . .	131	
w co wchodzą: czynsze za ubikacye wynajęte	20,608	
za lokacyę biór urzędowych miejskich . . .	11,645	32,253
4. Czynsz z łazienek		72
5. Rozmaite taksy		—
6. Taksy rzemieślnicze za przywileje		3,150
7. Taksy mieszczańskie za przywilej i reluta ogniowa		1,575
8. Należytości od handlu i przyjęcia do gminy .		2,100
9. Opłata od produkcyi napojów		—
a) z c. k. urzędu i rogatek łącznie 15% dodatku komunalnego	135,000	
b) propinacya za rogatką i na placu ś. Jura	2,880	
c) opłata od sycenia miodu, łącznie 15% dodatku komunalnego	30,000	
d) inne tego rodzaju	35,700	203,580
10. Pobór myta z rogatek		100,000
11. Pobory od wagi miejskiej		2,458
12. Czynsze stragarskie, stójki i stanowiska.		
a) stałe: fiakry	396	
budy tandetne	787	
rybia targowica	1,428	
targowica końska	312	
b) niestałe: rozmaite	4,577	7,500
13. Należytości z szynków, traktyerni, kawiarni i domów zajezdnych		18,900
14. Opłata od zabaw publicznych. (Te przypływy odstąpione są na fundusz ubogich.)		
15. Taksy policyi sanitarnej.		
a) Świadectwa pogrzebne	300	
b) Taksy grabarskie	750	
c) Taksy pomnicze	1,800	
d) Należytości od konduktów	850	3,700
16. Opłaty przywileju przykupniom		3,150
17. Rozmaite przypływy policyjne		400
18. Dodatek gminny do akcyzy		94,500
19. Wnioski rozmaite.		
a) zwyczajne: za szkoły	1,610	
za zabezpieczenie od ognia .	315	
noclężne i zwroty czynszowe	4,000	
za wodociągi	60	5,985
b) przygodne: dodatek kom. 5% na ten rok 1859 opuszczony.		
20. Prowizye z kapitałów czynnych.		
a) z publicznych obligacyi	12,256	
b) z prywatnych kapitałów	409	12,665
21. Zwroty rzeczywistych wydatków. Uwzględniają się w rubrykach wydatku.		
22. Rozmaite przypływy.		
a) przygodne	840	
b) zwrót niedopłaty		
c) zarobek z domu robót		840
23. Nadzwyczajne przypływy.		

B) **Obroty kredytowe.**

24. Obligi za gotówkę.
25. Gotówka za obligi.
26. Przyjęte kapitały bierne.
27. Przyjęte zaliczki za spłatą.

C) **Rachunki obojętne.**

28. Zwrót kapitałów czynnych.
29. Zwrót zaliczek za spłatą.
30. Przyjęte kaucye.
a) od urzędników.
b) od stron.

(C. d. n.)

Piwniczna.

N. 1348, 1578, 1591, 1688, 1726, 1748, 1749 i 1766.

Stanisław August Król potwierdza przywileje na założenie miasteczka i na jarmarki, także zakaz zabraniający żydom osiedlać się w niem.

(Obacz Numer 5, 6, 7, 8 i 9 Dodatku tygodniowego.)

Actum in curia regali **Sandecen**(si), feria| sexta post festum Sacratissimi Corporis Christi proxima, anno Domini **MDLXXVIII.** Martinus Lutowsławski| Notarius castren(sis) capitancalis Sandecen(sis) s(cri)p(si)t.

Post cuius qvidem rescripti autentici reproductionem, | supplicatum Nobis est nomine eiusdem Secretary N(ost)ri diligenter, ut easdem literas omniaq(ue) in eis | contenta authoritate Nostra regia approbare ratificare et confirmare dignaremur, prout approbamus | ratificamus et confirmamus. illisq(uae) robur perpetuae firmatis (qvantum de iure est. et si vsu qvieta | ac non interrupta possessione confirmata et stabilia sunt) apponimus. Adycientes ex speciali gratia | Nostra praefatis oppidanis campum Januszowa cum eius circumferentys, item Łomnica antiqvam | item mansum Skotnica dictum, item pascua Czerniec dicta, item prata Borownicza dicta, citra | tamen advocatorum N(ost)rorum et plebani **Piwnic**(ensis) praeiudicium et damnum. In cuius rei fidem prae|sen(tes) manu N(ost)ra subscripsimus ac sigilo N(ost)ro communiri iussimus. Dat(um) **Leopoli** die **XXIII.** mensis Au|gusti anno Domini **MDLXXVIII.** Regni vero N(ostri) anno III. **Stephanus** Rex.

Actum in curia **Sande**|cen(si) sabbatho post festum sancti Martini Pontificis proxima anno Domini **Millesimo Quingentesimo**|**Nonagesimo Primo.** Locus sigilli castri Sandecen(sis). Correxit Jaworski. Joannes Lutosławski Notarius ca|stren(sis) Sandecen(sis.)

Działo się w grodzie królewskim ***sądeckim*** *w piątek następujący bezpośrednio po uroczystości Bożego Ciała, roku Pańskiego* ***1578.*** *Marcin Lutosławski Pisarz grodzki starostwa sądeckiego pisał.*

Po którego wypisu wiarygodnego przedłożeniu, upraszano Nas usilnie imieniem tegoż Sekretarza Naszego, abyśmy owe pismo i wszystko w niem zawarte powagą Naszą uznać, potwierdzić i umocnić raczyli, jakoż uznajemy, potwierdzamy i umacniamy: nadając mu wagę wiecznie trwać mającą, o ile słuszność dozwala i jeżeli używaniem, spokojnem i nieprzerwanem posiadaniem utwierdzone i ustalone zostało. Ze szczególnej zaś łaski przydajemy wspomnionym mieszczanom pole Januszowe w jego obrębie, Łomnicę starą, łan Skotnica zwany, pastwisko Czerniec i łąki zwane Borownica, bez uszczerbku atoli i szkody wójtów Naszych i plebana ***Piwnickiego.*** *W dowód czego niniejsze ręką Naszą podpisawszy, pieczęcią stwierdzić rozkazaliśmy. Dano we* ***Lwowie*** *dnia 13. miesiąca sierpnia roku Pańskiego* ***1578****go a w 3cim Naszego królestwa.* ***Stefan*** *Król.*

Działo się w grodzie ***sądeckim*** *w sobotę po święcie świętego Marcina Biskupa następującego roku Pańskiego* ***Tysiąc Pięćset Dziewięćdziesiątego Pierwszego.*** *Miejsce pieczęci grodu sądeckiego. Poprawił Jaworski. Jan Lutosławski Pisarz grodzki sądecki.*

(C. d. n.)

Główny Redaktor **M. Szrzeniawa Sartyni.**

Z c. k. galic. Drukarni rządowej.